

Nordiska Afrikainstitutet
Box 1703
751 47 Uppsala

Datum 2012-04-11
Dnr 32-2011-0612

Nordiska Afrikainstitutets årsredovisning 2011

Rikskrevisionen har granskat Nordiska Afrikainstitutets (NAI) årsredovisning, daterad 2012-02-22. Revisionen har även omfattat en till regeringen insänd komplettering till årsredovisningen daterad 2012-03-19. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen är rättvisande.

Rikskrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa ledningens uppmärksamhet på nedanstående.

Rikskrevisionen önskar information senast 2012-05-11 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Rikskrevisionens granskning visar att NAI under 2011 genomfört felaktiga direktupphandlingar från fyra leverantörer till ett värde av 1,5 mnkr. NAI har därför rekommenderats att vidta åtgärder för att förbättra efterlevnaden av lag (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU, vid inköp av varor och tjänster.

NAI:s personalkostnader utgör 60 procent av myndighetens verksamhetskostnader. Det är därför viktigt att det finns en god intern styrning och kontroll i lönehanteringen. Rikskrevisionens granskning visar att stora delar av lönehanteringen sköts av en och samma person på NAI. För att stärka den interna styrningen och kontrollen har myndigheten rekommenderats att införa en tvåpersonshantering i lönehanteringen.

Felaktiga direktupphandlingar

NAI köpte under 2011 in varor och tjänster för 13,2 mnkr, vilket utgjorde cirka 27 procent av myndighetens verksamhetskostnader. Goda rutiner för inköp och upphandling är därmed viktigt för NAI.

Med direktupphandling avses ett förfarande utan krav på att myndigheten ska hämta in skriftliga anbud från olika leverantörer.

Direktupphandling får tillämpas om värdet av de upphandlade varorna eller tjänsterna uppgår till högst 287 tkr¹ eller om det finns synnerliga skäl enligt 15 kap. 3§ LOU. Enligt LOU får direktupphandling alltså endast tillämpas undantagsvis och under vissa angivna villkor.

Riksrevisionen har i samband med granskning av årsredovisningen även granskat att NAI har upphandlat i enlighet med LOU. Granskningen har inriktats mot inköp från leverantörer där det totala beloppet för levererade varor och tjänster under 2011 överstiger gränsen för direktupphandling, det vill säga 287 tkr.

NAI har under 2011 gjort inköp från åtta olika utomstatliga leverantörer där det sammanlagda beloppet överstiger tröskelvärdet för direktupphandling. Riksrevisionen har granskat sex av dessa inköp. Den utförda granskningen visar att NAI direktupphandlat från fyra av leverantörerna i strid med kraven i LOU. Inköpen har alltså gjorts utan att NAI har hämtat in anbud från andra leverantörer eller avropat från statligt ramavtal och utan att NAI haft några synnerliga skäl. Det samlade värdet av dessa inköp uppgår till cirka 1,5 mnkr under 2011.

Konsekvensen av att göra inköp utan föregående upphandling är att myndigheten inte utnyttjar de ekonomiska fördelar som uppkommer av en konkurrenssituation. Kostnaderna för NAI, och för staten som helhet, riskerar därmed att bli högre än om tjänsterna hade upphandlats genom anbudsfordfarande eller om myndigheten hade gjort avrop från befintligt ramavtal. Vidare uppfylls inte LOU:s allmänna princip om att en upphandlande myndighet ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt.

Rekommendation

Riksrevisionen *rekommenderar* NAI att vidta åtgärder för att förbättra efterlevnaden av LOU vid inköp av varor och tjänster.

Direktupphandling får endast tillämpas om upphandlingens värde underskrider fastställd beloppsgräns eller om det finns synnerliga skäl enligt 15 kap. 3§ LOU.

Brister i lönehanteringen

NAI:s personalkostnader utgör 60 procent av myndighetens verksamhetskostnader. Det är därför viktigt att det finns en tillfredsställande intern styrning och kontroll i lönehanteringen. En del i en god intern styrning och kontroll är att arbetsuppgifter organiseras så att ingen person ensam kan handlägga ett ärende med ekonomiska

¹ Enligt 15 kap. 3 § får direktupphandling användas om kontraktets värde uppgår till högst 15 % av det tröskelvärdet som avses i 3 kap. 1 § 1 st. 2 p och 2 st. För 2011 uppgick beloppsgränsen för direktupphandling till 287 tkr.

konsekvenser. Vid lönehantering är detta särskilt viktigt vid registrering av fasta data eftersom dessa kan påverka flera framtida utbetalningar.

NAI använder sig av Kammarkollegiets tjänster för sin lönehantering. Vissa moment utförs dock av myndigheten själv, såsom sammanställning och inrapportering av fasta lönedata samt löpande inrapportering av ersättningar utöver lön. Det är även NAI:s uppgift att kontrollera de preliminära lönelistorna innan lönerna betalas ut. Riksrevisionens granskning visar att NAI:s inrapportering till Kammarkollegiet och kontroll av lönelistorna utförs av en och samma person. Kontrollerna dokumenteras inte och NAI gör ingen avstämning av den preliminära lönelistan mot de löner som slutligen betalas ut. En avsaknad av tvåpersonshantering i lönehanteringsprocessen bedöms öka risken för både medvetna och omedvetna fel.

Rekommendation

Riksrevisionen *rekommenderar* NAI att stärka den interna styrningen och kontrollen och införa en tvåpersonshantering i lönehanteringen. Tvåpersonshanteringen bör inbegripa en kontroll av att de preliminära lönelistor som skickas från Kammarkollegiet är i överensstämmelse med avtalade löner och med underlag för övriga ersättningar. NAI bör även kontrollera att de preliminära lönelistorna är i överensstämmelse med faktiskt utbetalda löner. Kontrollerna bör dokumenteras.

Ansvarig revisor Stefan Andersson har beslutat i detta ärende.
Uppdragsledare Anna Märta Krabb har varit föredragande.

Stefan Andersson

Anna Märta Krabb

Kopia för kännedom:

Regeringen

Utrikesdepartementet